Bijlage – Nawoord Rekenkamer Vught

Reactie op collegebrief d.d. 22 september 2026

Wij danken het college voor de uitgebreide bestuurlijke reactie op onze rapportage over de jeugdhulpkosten. In dit nawoord reflecteren wij op deze reactie.

De aanleiding voor dit onderzoek is de forse stijging van de uitgaven aan jeugdhulp in de gemeente Vught, waarover ook de gemeenteraad eerder haar zorgen heeft geuit. Deze forse stijging roept niet allen vragen op over de oorzaken van de kostenstijging, maar ook over de mate waarin de gemeente inzicht heeft in en grip heeft op deze ontwikkeling. Deze vragen hebben wij in dit onderzoek beantwoord.

Wij constateren met waardering dat het college de richting van de aanbevelingen in grote lijnen onderschrijft en deze beschouwt als een bevestiging van de ingezette koers binnen het programma Duurzame Hulpverlening. Dat het college zich herkent in het belang van een sterke lokale toegang, goede samenwerking met verwijzers, bestuurlijke rugdekking en een solide informatiepositie, stemt overeen met de belangrijkste bevindingen van ons onderzoek.

Onderzoeksopzet en complexiteit

Tegelijkertijd neemt de Rekenkamer kennis van de kanttekeningen die het college plaatst bij de onderzoeksopzet, de benchmark en de interpretatie van enkele conclusies. De Rekenkamer benadrukt dat het onderzoek niet was bedoeld als een inhoudelijke beoordeling van individuele professionals of beleidskeuzes, maar als een analyse van de ontwikkelingen in gebruik, kosten en sturingsmogelijkheden binnen de jeugdhulp. Daarbij is bewust gekozen voor een afbakening die past bij de onderzoeksvraag en de rol van de Rekenkamer. De betrokken ambtenaren en de wethouder zijn in een vroegtijdig stadium geïnformeerd over de richting van het onderzoek, waarbij is gevraagd door de ambtenaren om bij het verzamelen van data gezamenlijk op te trekken, zodat er zo weinig mogelijk sprake zou zijn van dubbelingen in werkzaamheden. Daarmee loopt het onderzoek van de rekenkamer vooruit op de werkzaamheden van de gemeente in het kader van het programma Duurzame hulpverlening (dat overigens breder is ingestoken dan alleen de jeugdhulp).

De door het college genoemde complexiteit van het jeugdhulpstelsel onderschrijven wij. Juist vanwege die complexiteit acht de Rekenkamer het van belang dat de gemeenteraad beschikt over inzicht in de factoren die van invloed zijn op kostenontwikkelingen, de mogelijkheden om hierop te sturen en de randvoorwaarden die daarvoor nodig zijn. Ons onderzoek beoogt daaraan een bijdrage te leveren.

Het college merkt op dat in het onderzoek beperkt ruimte is geweest voor verdieping van achterliggende oorzaken, context, de sociale basis en voorliggende voorzieningen. De Rekenkamer erkent dat deze factoren van invloed zijn op het gebruik van jeugdhulp en dat zij onderdeel vormen van het bredere jeugdzorgstelsel. Tegelijkertijd was het onderzoek gericht op de vraag in hoeverre de gemeente grip heeft op de uitgaven aan jeugdhulp en welke sturingsmogelijkheden daarbij beschikbaar zijn. Binnen deze afbakening is ervoor gekozen de nadruk te leggen op de inrichting van de toegang, de verwijzingen naar jeugdhulp en de beschikbaarheid van stuurinformatie.

De Rekenkamer onderschrijft dat preventie, de sociale basis en voorliggende voorzieningen belangrijke elementen zijn in het voorkomen of beperken van zwaardere vormen van jeugdhulp. Het onderzoek bevat daarom een beschrijving van deze onderdelen, maar had niet als doel een

afzonderlijke evaluatie van de effectiviteit ervan uit te voeren. Een dergelijke analyse zou een aanvullend onderzoek vragen met een andere onderzoeksopzet en onderzoeksvragen.

Ook het in kaart brengen van best practices van andere gemeenten viel buiten de gekozen reikwijdte van het onderzoek. De Rekenkamer heeft bewust gekozen voor een onderzoek naar de situatie in Vught en de lokale mogelijkheden voor sturing, waarbij wel een vergelijking is gemaakt met de situatie in een aantal andere (nabije en qua grootte vergelijkbare) gemeenten. De door het college genoemde onderwerpen kunnen waardevolle aanknopingspunten bieden voor eventueel vervolgonderzoek of de verdere uitwerking van het programma Duurzame Hulpverlening

Gezien de bestuurlijke reactie, waarin op pagina 8 wordt aangegeven dat ten onrechte een relatie is gelegd tussen de gepresenteerde kostenontwikkeling en de personele kosten van het jeugddeel van Wegwijs+. De informatie in tabel 1 op pagina 8 omvat namelijk ook lichte hulpverlening door Wegwijs+, zoals blijkt uit de cijfers die de gemeente aan ons heeft aangeleverd. Ter verduidelijking hebben we daarom de toelichting bij de tabel hierop aangepast.

Benchmark

Ten aanzien van de benchmark merken wij op dat vergelijkingen tussen gemeenten altijd beperkingen kennen. De benchmark is in het onderzoek niet gebruikt als zelfstandig oordeel over de prestaties van de gemeente, maar als één van de hulpmiddelen om ontwikkelingen te duiden en de financiële ontwikkeling in Vught in perspectief te plaatsen. In de bestuurlijke reactie stelt het college dat de kosten in Vught ‘op de landelijke benchmark liggen en bovendien nog onder het landelijk gemiddelde’. Tegelijkertijd blijven deze kosten stijgen, en zijn vergelijkingen met andere gemeenten waardevol om scherp te krijgen waar de problemen zitten.

We hebben daarbij bewust gekozen voor een vergelijking met gemeenten in de buurt, omdat o.b.v. het dashboard van het RIOZ meer informatie beschikbaar is. Voor de gemeenten buiten de RIOZ regio, gebaseerd op de benchmark van de VNG, is deze informatie niet beschikbaar.

Uitvoerings- en sturingskeuzes

De rol van de Rekenkamer is het onafhankelijk onderzoeken van het gemeentelijk handelen, het signaleren van risico's en knelpunten en het doen van aanbevelingen die de raad ondersteunen in zijn kaderstellende en controlerende rol.

Het onderzoek had daarom niet als doel een uitgewerkt implementatieplan of een blauwdruk voor duurzame oplossingen op te leveren. De Rekenkamer constateert dat op diverse onderdelen de voorwaarden voor effectieve sturing nog onvoldoende aanwezig waren, waaronder de informatievoorziening, de monitoring van verwijspatronen en de positionering van de lokale toegang. Het is vervolgens aan college en gemeenteraad om, mede op basis van deze bevindingen, keuzes te maken over de inrichting van beleid en uitvoering.

De Rekenkamer ziet in de door het college beschreven ontwikkelingen binnen het programma Duurzame Hulpverlening en het Stevig Lokaal Team een mogelijke invulling van de

aanbevelingen. De daadwerkelijke effectiviteit hiervan zal echter in de praktijk moeten blijken. Juist daarom acht de Rekenkamer het van belang dat de voorgenomen maatregelen gepaard gaan met duidelijke doelen, meetbare resultaten en een structurele monitoring, zodat raad en college kunnen vaststellen of de beoogde verbeteringen daadwerkelijk worden gerealiseerd.

Aanbevelingen

De Rekenkamer is verheugd te lezen dat diverse aanbevelingen reeds zijn of worden opgepakt mede via het Programma Duurzame Hulpverlening, onder meer via de ontwikkeling van het Stevig Lokaal Team, de versterking van de samenwerking met verwijzers en de verdere ontwikkeling van managementinformatie en monitoring. De mate waarin deze maatregelen bijdragen aan een toekomstbestendig en financieel beheersbaar jeugdhulpstelsel zal de komende jaren moeten blijken.

Wij vertrouwen erop dat de raad, het college en de organisatie de uitkomsten van dit onderzoek kunnen benutten als ondersteuning bij de verdere ontwikkeling van de jeugdhulp in Vught. Uiteindelijk delen alle betrokkenen hetzelfde doel: passende ondersteuning voor jeugdigen en gezinnen, met een effectieve inzet van publieke middelen.

Tot slot danken wij iedereen die aan dit onderzoek heeft meegewerkt, waaronder de medewerkers van de gemeente, betrokken partners en het college voor hun openheid en medewerking.

Vught, 6 oktober 2026

De Rekenkamer Vught